

een bewijs te meer, dat zelfs een Hoofdbestuur van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen uit zondige menschen bestaat, vatbaar voor even dezelfde struikelingen als wij.

Neen, wat ik beoogde was geheel iets anders. Een tweeledig doel meen ik hierdoor bereikt te hebben. Vooreerst bleek bij de analyse van dit document, schitterender dan ooit de onhoudbaarheid van de „Nuts”-dogmatiek. Ook het „Nut” toch heeft zijn dogma's, allereerst dat der „onaandoenlijkheid” bij partijstrijd (Art. 3 der wet), dat der „neutraliteit” in zaken van godsdienstige overtuiging (Art. 1 der wet), — en als nu het Hoofdbestuur dier Maatschappij, in een officieel stuk nog wel, zoo duchtig de natuur der aandoenlijkheid boven de leer der onaandoenlijkheid laat gaan, en op zoo schromelijke wijs de „neutraliteit” met voeten treedt, dan begroet ik ook dit verschijnsel als een welkom teeken, dat „de *décadence* continue de ce dogme,” zoo als Dr. Réville zou zeggen, bijna is voltooid. Een argument tegen geheel het karakter van het „Nut” dus. Maar ten tweede. De strekking van het feit der uitzending van deze circulaire kan eerst bij zulk een analyse ons duidelijk worden. Het zachte haar moet wat weggeblazen, wat op zij geschoven, om de geduchte klauw te doen zien, die straks tegen het Christelijk Nationaal onderwijs zal worden uitgestoken. De officiële terminologie van een deftig document mag ons niet verblinden, en waar dus een vluchtige lezing van dit stuk ons licht over het ernstig karakter er van zou doen henen glijden, kon alleen door nauwlettende analyse een indruk gewekt, aan het gewicht van het feit evenredig.

Tot staving van mijn gevoelen strekke de ontvangst aan dit stuk in verreweg de meeste departementen ten deel gevallen. Het Hoofdbestuur wist aan wie het schreef, en die zijn schrijven ontvingen, hebben het wachtwoord uit Amsterdam wonderwel verstaan. Met zeldzame getrouwheid zijn allerwege de leden in hun